

Let op: alle onderstreepte woorden zijn moeilijke woorden. Deze kan je onderaan dit bestand vinden.

Hallo allemaal en welkom terug bij de podcast. Dit is de eerste aflevering van seizoen twee van Een Beetje Nederlands. Deze aflevering gaat over Marga Klompé. Op de website van de podcast kan je de tekst van de aflevering vinden om mee te lezen. Ook staat er lijst met moeilijke woorden en een quiz waarmee je kan testen of je de aflevering goed begrepen hebt. Dus neem een kijkje op www.eenbeetjenederlands.nl

In seizoen 1 heb je een aflevering kunnen luisteren over Aletta Jacobs. Mocht je het niet meer helemaal weten: Aletta Jacobs was een Nederlandse feminist die aan het eind van de 19de eeuw heeft gestreden voor vrouwenemancipatie. Toen Jacobs leefde mochten vrouwen nog niet naar de universiteit en ook niet stemmen bij verkiezingen. Misschien kan je je herinneren dat het verhaal van Jacobs eindigde met een succes: Jacobs mocht als eerste vrouw in Nederland studeren aan een universiteit. En nog belangrijker voor het verhaal van vandaag: mede dankzij haar mochten vrouwen vanaf 1919 stemmen bij verkiezingen. Ook mochten vrouwen zich verkiesbaar stellen vanaf 1917. Vanaf dat moment konden vrouwen verkozen worden in verkiezingen voor de Tweede Kamer.

In de aflevering van vandaag ga ik het over een andere belangrijke mijlpaal hebben voor vrouwen in de Nederlandse politiek. In deze aflevering vertel ik het verhaal van Marga Klompé, die bekend is geworden in Nederland omdat ze de eerste vrouwelijke minister in Nederland is geworden. Als minister van Maatschappelijk Werk heeft ze een belangrijke bijdrage geleverd aan het opzetten van de verzorgingsstaat in Nederland in de jaren '60.

Nu, door met de podcast!

~~~ **Openingstune** ~~~

Marga Klompé is in 1912 geboren in Arnhem in een katholiek gezin. Vader Jan Klompé was handelaar en actief als vrijwilliger bij de Katholieke Kerk. Het gezin van Marga Klompé had het goed: er werd genoeg geld verdiend om in een mooi huis in Arnhem te kunnen wonen en alle vier de kinderen konden naar de middelbare school.

Dat veranderde toen de vader van Marga last kreeg van psychische klachten. Het was zelfs zo erg dat hij opgenomen moest worden in een kliniek. Vanaf

dat moment moest de moeder van Marga het gezin alleen onderhouden. Ze moesten noodgedwongen verhuizen naar een kleiner huis en familieleden vragen om financiële hulp. Aan het begin van de 20ste eeuw was er nog geen bijstand zoals je dat nu van de overheid krijgt, als je werkloos raakt of je partner overlijdt. Als je in de financiële problemen zat moest je hulp vragen aan familie, of aan de kerk waarbij je aangesloten was. Meer hierover straks, als ik het over de verzorgingsstaat ga hebben.

In de tijd waarin Marga leefde waren kinderen verplicht om de basisschool af te maken, maar niet, zoals nu, ook de middelbare school. Veel kinderen uit arme gezinnen stopten daarom na de basisschool met leren en gingen in winkels werken om een bijdrage te leveren aan het inkomen van het gezin. Maar de moeder van Marga was vastberaden, ze wilde per se dat haar kinderen ook de middelbare school konden doen. De zussen en broer van Marga hebben hun middelbare school afgemaakt en gingen daarna werken. Maar Marga deed het zo goed op school, dat er voor haar een uitzondering gemaakt werd. Marga mocht gaan studeren op de universiteit.

In 1929 begon ze met haar studie scheikunde aan de universiteit in Utrecht. Om haar studie te kunnen betalen heeft Marga naast haar studie gewerkt als scheikundelerares, vanaf 20-jarige leeftijd. Met het geld dat ze verdiende met lesgeven kon ze niet alleen haar eigen studie betalen, maar ook een bijdrage leveren aan het gezin. Het lukte Marga om haar studie en werk te combineren en in 1941 promoveerde Klompé aan de universiteit. Een jaar later, op 30-jarige leeftijd, begon Marga met de studie geneeskunde omdat ze graag huisarts wilde worden. Maar niet veel later sloot de universiteit door de Tweede Wereldoorlog en kon Marga haar studie niet doorzetten.

Door de Tweede Wereldoorlog kwam Marga's universitaire studie stil te liggen. Wel bleef ze werken als scheikundelerares. Waar ze kon hielp Marga ook mee in het verzet.

In de aflevering over de Tweede Wereldoorlog in seizoen 1 van de podcast vertelde ik al dat er vaak niet zo veel aandacht gegeven is aan de rol van vrouwen in het verzet, omdat het verzetswerk dat vrouwen deden vaak niet zo spectaculair was. Mannen waren vaker dan vrouwen betrokken bij tot de verbeelding sprekende activiteiten als moorden op Duitse soldaten en sabotage van spoorlijnen. Maar het verzetswerk dat vrouwen vaker deden, zoals koerierswerk, vervalsen van identiteitskaarten en organiseren van onderduikadressen, was zeker even belangrijk. Dat gold ook voor het werk van Marga Klompé. Ze heeft koerierswerk gedaan en tijdens de Slag om

Arnhem was ze actief bij de organisatie van hulpdiensten. Hiervoor heeft ze van het Nederlandse Rode Kruis een onderscheiding gekregen.

Toen de oorlog afgelopen was moest Marga bedenken wat ze ging doen met haar leven. Politiek had tot op dit moment in Marga's leven geen rol gespeeld. Ze wilde graag huisarts worden, maar na de oorlog is ze niet meer verder gegaan met de opleiding die daarvoor nodig was.

In 1946 waren er verkiezingen voor de Tweede Kamer in Nederland. Bij deze verkiezingen was er geen enkele vrouw verkozen bij de KVP, de politieke partij waar Klompé zich aangetrokken tot voelde. Dit tot ergernis van Klompé.

Samen met een studievriendin richtte ze een organisatie op om Katholieke vrouwen politiek en maatschappelijk actief te krijgen.

Hierna ging het snel met Marga's eigen carrière. In 1948 komt ze zelf in de Tweede Kamer voor de partij KVP, de Katholieke Volkspartij. Klompé ging niet stil in een hoekje zitten, maar liet duidelijk merken dat ze aanwezig was. Het was wel duidelijk dat Marga anders was dan een gemiddeld kamerlid. Ze was met haar 35 een jonge vrouw, het gemiddelde kamerlid was man en in de 50. Met haar inzet en zelfverzekerdheid dwong ze respect af van de grijze mannen in de Kamer. Met andere woorden: ze liet zich de kaas niet van het brood eten.

~~~ uitdrukking van de week ~~~

En daarmee kom ik bij een nieuw segment van dit seizoen: de uitdrukking van de week!

De uitdrukking van deze week is 'zich de kaas van het brood laten eten'. Deze uitdrukking betekent dat je iets van je af laat pakken waar je recht op hebt. Bijvoorbeeld, als jij op je werk een presentatie geeft, maar een collega gaat er met de complimenten vandoor. Dan heb jij je de kaas van het brood laten eten. Je hebt niet gekregen waar je recht op had en iemand anders is er met het lekkere vandoor gegaan.

In het Nederlands heb je trouwens nog een uitdrukking die met kaas te maken heeft, namelijk 'ergens kaas van gegeten hebben', dat betekent ergens verstand van hebben.

~~~

In 1956 maakte Marga Klompé een grote stap in haar carrière: ze werd de allereerste vrouwelijke minister in Nederland. Er waren wel vrouwelijke kamerleden geweest voordat Klompé in de Kamer kwam, maar een vrouwelijke minister was een nieuwe mijlpaal.

Ze werd minister voor het ministerie van Maatschappelijk Werk. Dit ministerie was maar een paar jaar daarvoor opgericht en het was nog niet helemaal duidelijk wat de rol van het ministerie was. Klompé wilde vooral de zelfstandigheid van de bevolking vergroten en vond dat maatschappelijk werk daar een belangrijke rol in had. Een van de belangrijkste bijdragen van Klompé in haar tijd bij het ministerie is de Algemene Bijstandswet. Om het belang van deze wet te snappen moet je eerst weten hoe de situatie voor armen vroeger was.

Aan het begin van de 20ste eeuw was er een grote verandering in hoe mensen dachten over de rol van de overheid bij het welzijn van de burgers. Daarvoor, in de 19de eeuw, had je het in Nederland helemaal niet makkelijk als je arm was. Als je niet kon werken of je je baan verloor had je een groot probleem. Er was nog geen wettelijk vastgelegd recht op bijstand. Bijstand is dus financiële hulp van de overheid.

Het was toen zo geregeld dat arme mensen eerst hulp moest krijgen van familie en als dat niet ging van de kerk waar ze toen bij aangesloten waren. Mensen die niet bij een kerk aangesloten waren, toen een minderheid, kregen bijstand van de gemeente. Mensen kregen vaak geen geld als bijstand maar bijvoorbeeld voedsel en kleding. Ze konden dus niet zelf bepalen wat ze met de bijstand deden. De bijstand was altijd vernederend geweest voor de ontvanger.

Met de wet van Klompé veranderde dat. Het werd voortaan een recht om bijstand te krijgen in de plaats van een gunst. Dit had een enorm effect op de maatschappij. Alle Nederlanders konden vanaf dat moment een uitkering krijgen dat gelijkstond aan het minimumloon. Dat was niet alleen gunstig voor mensen met geen of weinig inkomen, maar zorgde er ook voor dat vrouwen financieel onafhankelijk werden van hun echtgenoot. Hierdoor konden vrouwen bijvoorbeeld makkelijker scheiden, omdat ze niet afhankelijk meer waren van het inkomen van hun man. Mensen konden hierdoor makkelijker zelf beslissingen nemen en hadden daar meer zelfstandigheid.

Deze wet staat niet op zich maar was onderdeel van een grotere beweging waarin de zogenaamde verzorgingsstaat in Nederland ingesteld werd. In een verzorgingsstaat is de overheid verantwoordelijk voor het welzijn van de burgers, bijvoorbeeld voor onderwijs, pensioenen, werkloosheidsuitkeringen en gezondheidsvoorzieningen.

Na de Tweede Wereldoorlog zijn er vier kabinetten geweest die geleid werden door minister-president Willem Drees. Ook Marga Klompé was minister in zijn kabinet. Willem Drees wordt ook wel gezien als een van de belangrijkste

naoorlogse politici in Nederland , door zijn rol in het opzetten van de verzorgingsstaat. Naast de Algemene Bijstandswet zijn er in de kabinetten van Drees de wetten gekomen waarmee pensioenen geregeld werden, de AOW, en de WW, de bijstand bij werkloosheid. Allebei regelingen die nu nog bestaan.

De kosten van de verzorgingsstaat stegen harder dan de overheid gedacht had en vanaf de jaren 80 werd er steeds meer op bezuinigd. Beetje bij beetje werden de sociale wetten steeds meer ingeperkt. Er worden nu strengere eisen gesteld voordat je bijstand ontvangt. Het systeem dat door Marga Klompé is opgezet bleek niet houdbaar vanwege de kosten. Hoe de sociale wetten er precies uit moeten zien is nu nog steeds een van de belangrijkste discussiepunten voor politieke partijen. Zo is de Nederlandse verzorgingsstaat nog steeds in beweging.

Toch heeft Marga Klompé een belangrijke bijdrage geleverd aan Nederland. Mede daardoor heeft ze de ere-onderscheiding Minister van Staat gekregen. Dat is geen echte ministerfunctie, maar een eretitel voor politici. Daarnaast is ze als eerste vrouwelijke minister een rolmodel. Hoewel ze zichzelf nooit een feminist heeft genoemd, heeft ze aan de emancipatie van vrouwen een belangrijke bijdrage geleverd.

Bedankt voor het luisteren naar deze aflevering van Een Beetje Nederlands. Als je mij een heel groot plezier zou willen doen, deel dan de podcast met je vrienden, collega's en familie! Zo kunnen meer mensen de podcast leren kennen.

Ik hoop dat je een beetje Nederlands geleerd hebt en tot de volgende aflevering!

Moeilijke woorden:

Vrouwenemancipatie: krijgen van gelijke rechten voor vrouwen en mannen.

Verzorgingsstaat: Een maatschappij waarin de overheid veel maatregelen heeft genomen om de burgers, vooral de zwakkeren, te beschermen.

Psychische klachten: Mentale of geestelijke gezondheidsklachten.

Bijstand: geld van de overheid, bijvoorbeeld bij werkloosheid

Zelfverzekerdheid: vertrouwen in eigen kunnen

Werkloosheidsuitkeringen: bijstand voor wanneer je werkloos bent.

Gezondheidsvoorzieningen: diensten voor de zorg en gezondheid